Modebewuste wethouders in Maastricht rond 1800

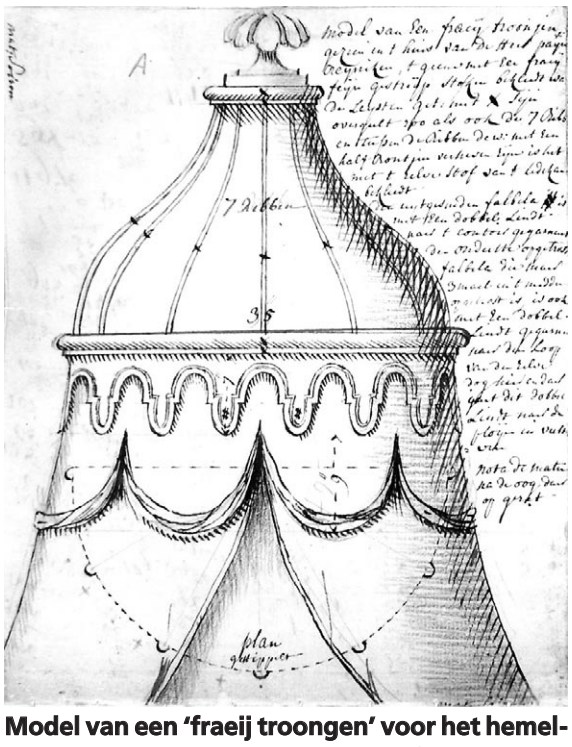
Hemelbed voor de wethouders van financiën Reyniken en Tielens en het huis aan de Markt voor wethouder Bruels.

Rond 1800 was de architect Matthias Soiron populair in Maastricht. De westwand van de Markt paste hij aan de mode van de tijd aan. De huizen waren in oorsprong al heel oud. De hoge daken torenden boven alles uit. Telkens weer werden ze aangepast aan behoefte en mode. Gelukkig valt er nog veel te zien van de veranderingen, die Soiron aangebracht heeft. Alhoewel hij al in 1748 geboren was en pas op 86 jarige leeftijd overleden, heeft hij zich vooral bezig gehouden met de modestijl, die men het neo-classicisme noemt of de Lodewijk XVI stijl. Deze mode was een reactie op de Rococo of Lodewijk XV stijl, waarvan nog vele huizen in Maastricht de sporen dragen. Op de Grote Gracht, in de Brusselsestraat, de Bredestraat en waar niet al kun je zelfs nog de rocailles, asymetrische schelpmotieven, en bloemetjes met het voor onze streken zo kenmerkende basementje aan bijvoorbeeld de hardstenen deuromlijstingen zien.

Het 'Wybertjeshuis' van schepen Bruels aan de Markt 19 (foto: H.A.M. Huveneers).

Het huis van wethouder Bruels, nu Markt 19, is een prachtig voorbeeld van de mode uit de tijd van Soiron. Je zou het 'het Wybertjeshuis' kunnen noemen. Zowel aan de gevel als in het interieur is het motief van het wybertje of de losange toegepast. Ooit is het hekwerk van het balcon gerestaureerd oftewel vervangen, maar wel precies naar het ontwerp van Soiron. In de tekenalbums, die van hem bewaard zijn gebleven en zich nu bevinden in het Regionaal Historisch Centrum Limburg, kun je nog zien uit welke voorbeelden schepen Bruels mocht kiezen. Binnen in het huis was ook alles versierd met wybertjesvormen. Bijvoorbeeld het marmeren haardvloertje vóór de stookplaats, de marmeren schoorsteenmantel, twee verschillende stuc-plafonds en houten betimmeringen. Deze prachtig gemaakte houten betimmeringen leken in de loop der tijd verloren geraakt. Recent onderzoek bracht deze weer aan het licht; ze blijken op de zolder te staan. Weliswaar uitelkaar gehaald, maar zo weer aan te brengen in het nog bestaande vertrek. Wanneer dit huis van schepen Bruels haar nog bestaande schatten uit de tijd van Soiron weer tevoorschijn zou laten brengen, was Maastricht een uniek huis rijker.

Model van een 'fraeij troongen' voor het hemelbed van paijmeester Reyniken (foto: H.A.M. Huveneers).

Matthias Soiron beperkte zich in zijn ontwerpen niet tot het huis alleen. Hij ontwierp ook verschillende tuinen met alles wat erin hoorde, zoals beelden op sokkels, vazen en tuinstoelen. De tuinstoelen voor schepen Bruels staan ook in de albums van Soiron afgebeeld. Het zijn eenvoudige houten stoelen, waarvan je zou denken dat het model niet ouder was dan de tweede helft van de 20e eeuw. Meestal werden de tuinstoelen, net als nu, groen geverfd. Mooi passend bij het natuurlijke groen van de planten.

Soiron heeft zeer veel meubels ontworpen voor de Maastrichtse huizen. Stoelen en tafels in allerlei soorten als rechte stoelen, sedeleers, tabouretjes, tuinstoelen en een verrijdbare ziekenstoel en wandtafels, eettafels, speeltafels, schrijftafels, ladetafeltjes, nachttafeltjes en een biljarttafel. En kasten in alle denkbare maten en soorten, zoals hang- en legkasten, secretaires met laden en vakjes en een naar beneden vallend schrijfblad, winkelkasten, commodes en buffetten, kabinetten met deuren en laden, hoekkasten en de voor de gegoede burgerij zo belangrijke vitrine. Soiron vermeldt bij deze vitrines hoe achter de glazen deurtjes op de bodem ruimte is voor de grootste stukken. Daarboven zijn drie planken, de onderste is breed, de tweede smaller en de derde nog smaller. Op deze wijze kon men kostbaar porcelein en het fraaie Maastrichtse gebruikszilver mooi uitstallen. Maastricht was in de 18e eeuw een echte zilverstad. In de musea kan men nu nog de fraaie koffiekannen, kandelaars en dergelijke bewonderen.

Decoratie in hardsteen van losanges, de 'wybertjes', aan de gevel van het huis Markt 19 (foto: H.A.M. Huveneers).

Naast de vitrine was er nog een meubel, waarmee viel te pronken; het hemelbed. Soiron heeft er verschillende getekend, waaronder de bekroningen van de hemelbedden voor de wethouders van financiën van Maastricht, Reyniken en Tielens. Soiron, die zich zowel van het Frans als het Maastrichts bediende, noemt de bekroning van een hemelbed een "troonjen" of ook wel "doomken", vergelijk het Franse woord "dôme" of "impérial". Degene, die hieronder sliep, moest zich wel vorstelijk voelen.

Hemelbed ontworpen door Matthias Soiron voor Baron De Rosen (foto: H.A.M. Huveneers).

De hemel van wethouder Reijniken was vervaardigd van een fraaie fijn gestreepte stof en de bekroning was opgesierd met vergulde ribjes. De onderzijde van de bekroning was voorzien van een in de stof uitgesneden rand, waaronder een in plooien vallende, opgetroste, dubbele stof hing. De bekroning van het hemelbed van wethouder Tielens zag er iets anders uit. Hier was het geheel bevestigd aan een houten frame, waarvan de rand een rij van kleine en grote uitgesneden rondjes vertoonde. De stof was aan deze houten rand bevestigd. De bekroningen van de hemelbedden stonden doorgaans op gebogen ijzers, die rustten op de vier hoeken van het bed. De stof, afvallend van de bekroning, reikte tot aan de grond. Degene, die in het bed sliep, kon de stof geheel rond het bed trekken, zodat je als het ware in een mooi gekleurd kamertje sliep.

Het mag een wonder heten, dat de tekenalbums van deze Maastrichtse architect zijn bewaard gebleven. Op deze wijze krijgen we een echte kijk in de gelukkig nog bewaard gebleven historische huizen, die Maastricht rijk is.

Aan de balie van het Regionaal Historisch Centrum Limburg is over de architect Soiron het volgende boek verkrijgbaar: W.E.S.L. Keijser-Schuurman, 'Een bijzondere nalatenschap; meubeltekeningen in de albums van Matthias Soiron' (prijs: € 20,-).

Guillemette Keijser

ARCHIEF regionaal historisch centrum limburg

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Regionaal Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht.

Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl.

Regionaal Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 – 328 55 00, info@rhcl.nl